

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЕКСПЕРТНИЙ СУПРОВІД ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ДОСВІД

EQQUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION AND ITS EXPERT SUPPORT: THE EU EXPERIENCE

УДК 378.091(477):006.015.5]:061.1ЄС

Олена Локшина

ORCID iD 0000-0001-5097-9171

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу порівняльної педагогіки,
Інститут педагогіки НАПН України,
вул. Січових Стрільців, 52 д, 04053 Київ, Україна,
luve2001@hotmail.com

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ УКРАЇНИ

У статті розкрито європейський поступ української вищої освіти в рамках Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом та на засадах українського законодавства (Законів України «Про вищу освіту» (2014) та «Про освіту» (2017)). Охарактеризовано сутність європеїзації вищої освіти, європейські орієнтири розвитку вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти, виклики, що існують на шляху синхронізації системи забезпечення якості вищої освіти в Україні з європейськими стандартами, що окреслені у Стандартах та рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта; забезпечення якості; європеїзація; Європейський Союз; Україна.

[https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018\(3-4\)127132](https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018(3-4)127132)

Вступ. Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2014 р.) визнано, що Україна як європейська країна поділяє спільну історію й спільні цінності з державами-членами ЄС. У Главі 23 «Освіта, навчання та молодь» у Статті 430 проголошено, що Сторони сприяють розвитку співробітництва в галузі освіти, навчання та молодіжної політики з метою покращення взаєморозуміння, активізації міжкультурного діалогу та посилення знань щодо відповідних культур. А у Статті 431 відзначено, що Сторони зобов'язуються активізувати співробітництво в галузі вищої освіти, зокрема, з метою: реформування та модернізації систем вищої освіти; сприяння зближенню у сфері вищої освіти, яке відбувається в рамках Болонського процесу; підвищення якості та важливості вищої освіти; поглиблення співробітництва між вищими

навчальними закладами; розширення можливостей вищих навчальних закладів; активізації мобільності студентів та викладачів тощо (Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, 2014).

Інтеграція системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи визнана одним з принципів державної політики у сфері вищої освіти у Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.).

У Законі України «Про освіту» (2017 р.) метою освіти проголошено всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення

на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору (Закон України «Про освіту», 2017).

Отже, європейська інтеграція України є стратегією розвитку української держави, як і європеїзація національної освіти. Відповідно, актуалізуються наукові розвідки компаративного характеру з аналізом європейського простору вищої освіти та алгоритмами входження в нього країн з проекцією на українські реалії.

Мета статті. Стаття є внеском у розгляд проблеми забезпечення якості вищої освіти в контексті європеїзації у контексті інтеграції вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти.

Забезпечення якості вищої освіти в умовах європеїзації України. Національна модель забезпечення якості вищої освіти задекларована у Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.). У Розділі V «Забезпечення якості вищої освіти» визначено, що система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається з:

1) системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти;

3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Закон «Про освіту» (2017) у Розділі V «Забезпечення якості освіти» складовими системи забезпечення якості освіти визначає:

- систему забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти);

- систему зовнішнього забезпечення якості освіти;

- систему забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти (Закон України «Про освіту», 2017).

Система забезпечення якості освіти стала новацією для України (у попередніх Законах України «Про освіту» (1991 та «Про вищу освіту» (2002) розділи про забезпечення якості освіти були відсутні), але очевидно, що така модель не є інновацією для Європи – вона ґрунтується на загальноєвропейській філософії та практиці забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти, які розбудовувалися протягом усього періоду існування ЄС.

Якість вищої освіти є пріоритетом політики ЄС, який закріплено на законодавчому і стратегічному рівнях. Так, Стаття 165 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу (1992 р.) проголошує, що «Союз сприятиме розвитку якісної освіти, заохочуючи співробітництво між державами-членами та, у разі необхідності, підтримуючи та

доповнюючи їхні дії, водночас повністю поважаючи відповідальність держав-членів за зміст навчання та організацію систем освіти та їх культурне і мовне розмаїття» (Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union, 2012).

Питання якості вищої освіти визнано пріоритетом у чинній Стратегічній рамковій програмі європейського співробітництва у галузі освіти і навчання «Освіта і навчання 2020» (2009 р.). Стратегічна мета 2 «Підвищення якості та ефективності освіти і навчання» проголошує, що освітні системи високої якості, що також є й ефективними, є визначальними для успішного розвитку Європи та посилення працевлаштування (Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training, p. 3–4).

Проекція стратегічної мети 2 щодо підвищення якості освіти на сектор вищої освіти була зроблена у документі «Підтримка розвитку та робочих місць – порядок денний модернізації європейських систем вищої освіти» (2011 р.). У документі, зокрема, наголошується, що заклади вищої освіти є ключовими партнерами з імплементації стратегії ЄС щодо подальшого зростання. Серед пріоритетів визначено підвищення якості та відповідності вищої освіти (Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems», 2011).

У 2017 р. Європейська Комісія опублікувала «Оновлену програму ЄС щодо вищої освіти», яка зосереджена на чотирьох пріоритетних областях, деякі з яких вже звучали у документі 2011 р.:

- синхронізація навичок, які формує система вищої освіти, з потребами ринку праці;

- перетворення вищої освіти на більш доступну, більш всеохоплюючу, підвищення її соціального внеску;

- підвищення інноваційної спроможності вищої освіти;

- підвищення ефективності та результативності вищої освіти (Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a renewed EU agenda for higher education, 2017).

Якісна освіта є складовою європеїзації освіти, що є відповіддю ЄС на виклики глобалізації в усіх її проявах, передусім глобалізацію економіки. Саме в контексті трансформацій європейського ринку праці у напрямі експансії інформаційних технологій та бізнесу розглядає європеїзацію вищої освіти Н. de Rudder (2000, с. 5).

Детальний аналіз досліджень з проблеми європеїзації та європеїзації освіти у зарубіжному науковому просторі зроблено С. Ante у праці «Європеїзація професійно-технічної освіти» (2016). Дослідниця відзначає активізацію наукових розвідок з європеїзації як феномену, так і процесу після підписання Маастрихтської угоди в 1992 р.

Посилаючись на С. Radaelli (2003) та Т. А. Börzel (2005), С. Ante відзначає, що європеїзація може охоплювати широкий спектр змін – від незначних до кардинальних (с. 20).

Важливим аспектом, що виокремлює С. Ante (2016) в дослідженнях учених, є баланс впливів між ЄС та країнами-членами в процесі європеїзації. Висновком, з посиланням на праці Т. А. Börzel та ін., є визнання генези концепту європеїзації – якщо на початку цей процес був «зверзу вниз» ініціативою, то поступове зростання впливу країн трансформувало його на процес обоюдної та динамічної природи з багатьма багаторівневими взаємодіями (с. 21).

Після запровадження відкритого методу координації в рамках Лісабонського порядку денного (2000 р.) М. Zeitlin виокремлює такі механізми впливу Брюсселя, як зовнішній тиск, фінансова підтримка, соціалізація або дискурсне розповсюдження, взаємне навчання та творче привласнення національними акторами. Останній механізм (за С. Erhel – важливий ефект, за J. Visser – вибірковий підсилювач) є найпоширенішими стратегіями (Ante, 2016, с. 22).

Проблемі європеїзації присвячено дослідження таких українських науковців, як В. Баштанник, І. Грицяк, Д. Міхель, О. Оржель, В. Пелагеша, Л. Прокопенко, Н. Рудік, О. Рудік, І. Шумляєва та ін., які аналізують зазначений феномен в аспектах термінології, динаміки його розгортання в кордонах ЄС та поза його межами з посиланням на праці R. Ladrech, Т. А. Börzel і Т. Risse, J. P. Olsen, С. Knill і D. Lehmkuhl та ін. (Міхель, 2011; Оржель, 2010; Пелагеша, 2008; Процес європеїзації та його особливості в посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи, 2010).

Проблема європеїзації освіти є предметом дослідження зарубіжних учених N. Alexiadou, S. Grek і M. Lawn (2012), B. Robert (2010), M. La Rosa (2014) та ін. Зокрема, S. Grek і M. Lawn (2012) наголошують на багатовимірності європеїзації освіти, яка охоплює, як створення нового простору діяльності, мислення, політик засобами мереж, асоціацій, структур в кордонах ЄС, посилення ролі національних акторів у конструюванні цього простору через взаємопроникнення політичних ідей, знань, даних та практик; так і формування спільної політики або освітнього простору як результату загального регулювання з боку ЄС засобом відкритого методу координації

Важливим для нашого дослідження є висновок учених про європеїзаційний вплив поза межами ЄС в умовах діяльності міжнародних організацій та глобалізації (Grek, Lawn, 2012).

Е. Beerkens, аналізуючи європеїзацію вищої освіти, найвпливовішими інструментами вважає діяльність інституцій ЄС та створення Європейського простору вищої освіти.

Н. De Rudder (2000) пріоритизує діяльність ЄС у цьому контексті, називаючи інструментами програми ERASMUS, SOCRATES та ін., гранти на реалізацію транснаціональних програм, Європейську кредитну трансферно-накопичувальну систему (ECTS) (с. 5).

Викликом в контексті функціонування в

кордонах ЄС більше двох десятків держав-членів з національними системами освіти стала гармонізація підходів до розуміння концепту якості, як і віднайдення спільних інструментів для її забезпечення. Для вирішення цієї проблеми були розроблені Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, прийняті у 2005 р. міністрами, які відповідають за вищу освіту, на пропозицію, підготовлену Європейською асоціацією забезпечення якості вищої освіти спільно з Європейським союзом студентів, Європейською асоціацією закладів вищої освіти та Європейською асоціацією університетів. У 2015 р. оновлений варіант було ухвалено Міністерською конференцією в Єревані (Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), 2015).

У документі якість трактується як результат взаємодії між викладачами, студентами та навчальним середовищем закладу. Забезпечення якості повинно гарантувати навчальне середовище, в якому зміст програм, навчальні можливості та ресурсне забезпечення відповідають цій меті (Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), 2015, с. 6–7).

Стандарти щодо забезпечення якості поділяються на три частини:

- внутрішнє забезпечення якості;
- зовнішнє забезпечення якості;
- агентства забезпечення якості.

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти стали потужним наднаціональним інструментом забезпечення якості вищої освіти, який посилює європеїзацію вищої освіти. У Звіті Європейської Комісії «Європейський простір вищої освіти у 2018 р. Звіт щодо імплементації Болонського процесу» зазначається, що забезпечення якості є сектором, який динамічно розвивається. Що ж стосується динаміки імплементації країнами зазначених стандартів, то відповідно до звіту вона різниться, хоча спільністю є запровадження систем внутрішнього забезпечення якості, зовнішнього забезпечення якості, створення інституції із забезпечення якості вищої освіти (The European Higher Education Area in 2018, с. 128–141).

До викликів у звіті віднесено проблеми: недостатньої залученості країнами студентів у процедури забезпечення якості освіти у якості рівних партнерів; домінування контролюючої моделі зовнішнього забезпечення якості над моделлю, що орієнтована на покращання; обмеження закладів вищої освіти вибором лише національної агенції забезпечення якості (The European Higher Education Area in 2018, с. 14).

Україна в рамках Болонського процесу, Угоди про асоціацію з ЄС та відповідно до положень Закону «Про вищу освіту» розпочала процес гармонізації національної системи забезпечення якості вищої освіти зі Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Водночас, зазначений процес супроводжується серйозними викликами. Як

ззначається у дослідженні «Higher Education in Ukraine: Agenda for Reforms» одним з викликів є невідповідність принципів діяльності інституцій, які здійснюють зовнішній моніторинг якості вищої освіти, усталеній європейській і світовій практиці. Йдеться про використання традиційного контролю замість надання підтримки у вирішенні проблем, які виникають у закладів вищої освіти при формуванні і здійсненні політики підвищення якості освітньої діяльності за європейським зразком.

Заклади вищої освіти, які рухаються на напрямі запровадження систем забезпечення якості освітньої діяльності, не отримують жодних конкурентних переваг перед тими, які ці системи не впроваджують, оскільки від запровадження систем забезпечення якості не залежить ні державне фінансування закладів, ні їх привабливість в очах абітурієнтів. Тому у закладах вищої освіти відсутня мотивація до запровадження внутрішніх систем забезпечення якості (Higher Education in Ukraine: Agenda for Reforms, 2017).

Згідно з даними, наведеними у дослідженні «Впровадження локальних систем управління якістю в українських університетах», лише 12–15% закладів вищої освіти побудувати цілісну систему забезпечення якості і ще 50–55% мають окремі її елементи (Впровадження локальних систем управління якістю в українських університетах, 2018).

Що ж стосується зовнішнього забезпечення якості, то поточна система акредитації програм вищої освіти в Україні, за якої один орган (зараз – Міністерство освіти і науки України, пізніше – Національне агентство

із забезпечення якості вищої освіти) потребує вдосконалення, оскільки цьому органу відведений дуже короткий проміжок часу на акредитацію великої кількості освітніх програм, що часто зумовлює неефективність та нетранспарентність даного процесу (Higher Education in Ukraine: Agenda for Reforms, 2017).

Висновки. Отже, європеїзація вищої освіти в Україні є складовою європейської інтеграції країни. Мета інтеграції вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти закріплена на законодавчому рівні. Водночас, процес імплементації Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти в практику роботи закладів вищої освіти в Україні є складним, з огляду як на відсутність традицій, що характеризують моделі забезпечення якості освіти в багатьох європейських країнах, так і недосконалість/відсутність регулюючих процедур для запровадження Стандартів. Виходом з цієї ситуації може бути як інтенсифікація синхронізації національної системи забезпечення якості вищої освіти в Україні з європейським аналогом, так і постійний моніторинг здобутків і недоліків. Наукове обґрунтування цих процедур є перспективним у подальших дослідженнях забезпечення якості вищої освіти.

Зміст статті відображає виключно думку авторів, Виконавче агентство з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури та Європейська Комісія не несуть відповідальності за використання інформації, що міститься у статті.

Література

- Впровадження локальних систем управління якістю в українських університетах: Аналітичний звіт / За заг. ред. Т. В. Фінікова, В. І. Терещука. Київ: Таксон, 2018. 88 с.
- Закон України «Про вищу освіту» (2014). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.10.2018).
- Закон України «Про освіту» (2017). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 15.10.2018).
- Локшина О. Європеїзація освіти в Україні. *Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні: Збірник матеріалів I Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти*. Київ – Дрогобич: Трек-ЛТД, 2017. С. 98–101.
- Міхель Д. О. Визначення поняття процесу «європеїзація» та його вплив на сучасне суспільство. *Політологія. Наукові праці*. 2011. Випуск 150. Том 162. С. 22–25.
- Оржель О. Європейська інтеграція та європеїзація: тотожність та відмінність. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02\(9\)/110oetv.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02(9)/110oetv.pdf) (дата звернення: 15.10.2018).
- Пеллагеша Н. Є. Українська національна ідентичність: шляхи європеїзації. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 3 (8). С. 60–67.
- Процес європеїзації та його особливості в посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи: наук. розробка / авт. кол.: Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, В. В. Баштанник та ін. Київ: НАДУ, 2010. 36 с.
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. URL: https://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення 15.10.2018).
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (2014). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення 15.10.2018).
- Ante C. The Europeanisation of Vocational Education and Training. Berlin: Springer, 2016. 260 p.
- Beerkens E. The Europeanisation of Higher Education or...How 'European' is Higher Education in Europe? Presentation. URL: https://www.umfst.ro/fileadmin/consultare_publica/bibliografie/The_europeanisation_of_Higher_Education.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of

- Europe's higher education systems». Brussels: European Commission, 2011. 567 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0567&from=EN> (дата звернення: 15.10.2018).
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a renewed EU agenda for higher education. Brussels: European Commission, 2017. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0247&from=EN> (дата звернення: 15.10.2018).
- Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union. *Official Journal*. 26 October 2012. Vol. 55. DOI:10.3000/1977091X.C_2012.326.eng.
- Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020'). *Official Journal of the European Union*. 28.5.2009. P. 119/2–119/10.
- De Rudder H. On the Europeanisation of Higher Education. *International Higher Education*. 2000. № 19. P. 4–6.
- Grek S., Lawn M. Europeanizing Education: governing a new policy space. Oxford: Symposium Books Ltd., 2012. 172 p.
- Higher Education in Ukraine: Agenda for Reforms. KAS Policy Paper / Nikolaiev Ye. (Ed.). Kyiv: Konrad-Adenauer-Stiftung Ukraine Office, 2017. 60 p.
- La Rosa M. EU: Education policies and third countries. Civilian power or just foreign policy? Lund: Lund University, 2014. 79 p.
- Robert B. The Europeanization of education Policies: a research agenda. Review Essay. *European Educational Research Journal*. 2010. Volume 9. Number 4. P. 519–524.
- The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. 325 p.

References

- Finikova, T. V., Tereschuka, V. I. (Ed.) (2018). *Vprovadzhennya lokalnih sistem upravlinnya yakistyu v ukrayinskih universitetah: Analitichnij zvit [Implementation of Local Quality Management Systems in Ukrainian Universities: An Analytical Report]*. Kyiv, Ukraine: Takson (ukr).
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine On Higher Education]*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (ukr).
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [The Law of Ukraine On Education]*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3> (ukr).
- Lokshyna, O. (2017). Evropeyzatsiya osviti v Ukrayini [Europeanization of education in Ukraine]. *Empirichni doslidzhennya dlya reformuvannya osviti v Ukrayini: Zbirnik materialiv I Mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi Ukrayinskoyi asotsiatsiyi doslidnikiv osviti*. Kyiv – Drohobich, Ukraine: Trek-LTD, 98–101 (ukr).
- Mihel, D. O. (2011). Vznachennya ponyattya protsesu «Evropeyzatsiya» ta yogo vpliv na suchasne suspilstvo [Definition of the concept of the process of «Europeanization» and its impact on modern society]. *Politologiya. Naukovi pratsi*, Issue 150, Vol. 162, 22–25 (ukr).
- Orzhel, O. (2010). Evropeyska Integratsiya ta Evropeyzatsiya: totozhnist ta vidminnist [European Integration and Europeanization: Identity and Difference]. Retrieved from [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02\(9\)/110oyetv.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02(9)/110oyetv.pdf) (ukr).
- Pelagesha, N. E. (2008). Ukrayinska natsionalna Identichnist: shlyahi Evropeyzatsiyi [Ukrainian national identity: ways of Europeanization]. *Strategichni prioriteti*, 3 (8), 60–67 (ukr).
- Prokopenko, L. L. , Rudik, O. M. , Bashtannik, V. V. (Ed.) (2010). *Protses Evropeyzatsiyi ta yogo osoblivosti v postkomunistichnih krayinah Tsentralnoyi ta Shidnoyi Evropi: naukova rozrobka [The process of Europeanization and its peculiarities in the postcommunist countries of Central and Eastern Europe: Sciences development]*. Kyiv, Ukraine: NADU (ukr).
- Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity [Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area]* (2015). Retrieved from https://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (ukr).
- Ugoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu, z odnieyi storoni, ta Evropeyskim Soyuzom, Evropeyskim spivotovaristvom z atomnoyi energiyi i yihnimi derzhavami-chlenami, z Inshoyi storoni [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand]* (2014). Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (ukr).
- Ante, C. (2016). *The Europeanisation of Vocational Education and Training*. Berlin, Germany: Springer (eng).
- Beerkens, E. The Europeanisation of Higher Education or...How 'European' is Higher Education in Europe? Presentation. Retrieved from https://www.umfst.ro/fileadmin/consultare_publica/bibliografie/The_europeanisation_of_Higher_Education.pdf (eng).
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems» (2011). Brussels, Belgium: European Commission. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0567&from=EN> (eng).
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a renewed EU agenda for higher education. (2017). Brussels, Belgium:

- European Commission. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0247&from=EN> (eng).
- Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union (2012). *Official Journal*, 26 October, Vol. 55. DOI:10.3000/1977091X.C_2012.326.eng (eng).
- Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020') (2009). *Official Journal of the European Union*, 28 May, 119/2–119/10 (eng).
- De Rudder, H. (2000). On the Europeanisation of Higher Education. *International Higher Education*, 19, 4–6 (eng).
- Grek, S., Lawn, M. (2012). *Europeanizing Education: governing a new policy space*. Oxford, Great Britain: Symposium Books Ltd (eng).
- Nikolaiev Ye. (Ed.) (2017). *Higher Education in Ukraine: Agenda for Reforms*. Kyiv, Ukraine: Konrad-Adenauer-Stiftung Ukraine Office (eng).
- La Rosa, M. (2014). *EU: Education policies and third countries. Civilian power or just foreign policy?* Lund, Sweden: Lund University (eng).
- Robert, B. (2010). The Europeanization of education Policies: a research agenda. Review Essay. *European Educational Research Journal*, Vol. 9, 4, 519–524 (eng).
- The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report* (2018). Luxembourg, Luxembourg: Publications Office of the European Union (eng).

ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ЕВРОПЕИЗАЦИИ УКРАИНЫ

Локшина Елена, доктор педагогических наук, профессор, заведующая отделом сравнительной педагогики Института педагогики Национальной академии педагогических наук Украины, ул. Сечевых Стрельцов, 52 д, 04053 Киев, Украина, luve2001@hotmail.com

В статье раскрыто европейское движение украинского высшего образования в рамках Соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом и на основе украинского законодательства (Законы Украины «О высшем образовании» (2014) и «Об образовании» (2017)). Раскрыта сущность европеизации высшего образования, европейские ориентиры развития высшего образования в Европейском пространстве высшего образования, вызовы, стоящие на пути синхронизации системы обеспечения качества высшего образования в Украине с европейскими стандартами, изложенными в Стандартах и рекомендациях по обеспечению качества в Европейском пространстве высшего образования.

Ключевые слова: высшее образование; европеизация; Европейский Союз; обеспечение качества; Украина.

QUALITY ASSURANCE OF HIGHER EDUCATION UNDER EUROPEANIZATION OF UKRAINE

Lokshyna Olena, Doctor of Science (Pedagogy), Professor, Head of the Comparative Education Department, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 52 d Sichovykh Striltsiv Str., 04053 Kyiv, Ukraine, luve2001@hotmail.com

The article highlights the European progress of the Ukrainian higher education within the framework of the Association Agreement between Ukraine and the European Union and on the basis of Ukrainian legislation (Laws of Ukraine «On Higher Education» (2014) and «On Education» (2017)), underlines that European integration of Ukraine is the strategy of development of the Ukrainian state, and the integration of the higher education system of Ukraine into the European Higher Education Area is recognized as one of the principles of state policy in the field of higher education.

It is determined that the quality assurance system of education, defined by the Ukrainian legislation, consists of a quality assurance system in educational institutions (internal quality assurance system); external quality education system; quality assurance systems in the activities of the governing bodies and institutions that carry out external quality assurance of education. It corresponds to the European philosophy and practice of ensuring the quality of education.

The characterization of the essence of Europeanization and Europeanization of higher education, European benchmarks in the field of higher education in the European Higher Education Area are provided. The author emphasizes that the dynamics of the implementation of these standards by the countries varies, although the commonality is the introduction of systems of internal quality assurance, external quality assurance, creation of an institution for the quality assurance of higher education.

The challenges that exist on the way of synchronization of the quality assurance system of higher education in Ukraine with the European standards, as outlined in the Standards and Recommendations for Quality Assurance in the European Higher Education Area, are highlighted.

A conclusion is made about the dynamic progress of the Europeanization of higher education in Ukraine and the need for further synchronization with European standards.

Key words: European Union; Europeanisation; higher education; quality assurance; Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2018

Прийнято до друку 30.10.2018